

Дата: 20.10.2022

УРОК 13.

ТЕМА: УТВЕРДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНОЇ НОРМИ В СЛОВНИКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ПОВТОРЕННЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ)

Мета (формування компетентностей): предметні: закріплення умінь і навичок користування словниками; *ключові:* удосконалення вмінь і навичок самостійної роботи; *комунікативні:* підвищення культури мовлення; *інформаційні:* формування навичок самоперевірки шляхом роботи з першоджерелами; *загальнокультурні:* усвідомлення органічного взаємозв'язку мови, літератури, культури.

Матеріали до уроку:

Творча лабораторія

► Прочитайте текст мовчки. Підготуйтеся читати вголос. Поміркуйте, які лексичні засоби використовує автор, щоб передавати схвильованість, урочистість і любов до мови рідної.

АРФО СЕРЦЯ МОГО

Мово рідна! Ти ж — як море — безконечна, могутня, глибинна. Котиш і котиш хвилі своїх лексиконів, а їм немає кінця-краю. Мільйонноголосо бриниш говірками, а вони шумлять, і дзвенять, і б'ють у наші груди, мов хвилі морські — в берег.

Красо моя! В тобі мудрість віків, і пам'ять тисячоліть, і зойк матерів у годину лиху, і переможний гук лицарів твоїх у днину побідну, і пісня серця дівочого в коханні своїм, і крик новонародженого; в тобі, мово, неосяжна душа народу — його щирість і щедрість, радощі й печалі, його труд, і піт, і кров, і сміх, і безсмертя його. Арфо серця мого! Люблю зажуру пісень твоїх, і невмирущий оптимізм гумору твого, і музику слів твоїх. Скарбе мій єдиний, з тобою я най-багатший і найдужчий в світі, без тебе — перекотиполе, що його вітер несе у сіру безвість, у млу небуття. Твердине моя, і захисток, і гордість, і розрада в годину смутку! Люблю тебе і в гніві, коли ти клекочеш, як вулкан, і гримиш громами на ворогів, і вбити можеш словом єдиним, як блискавкою. Люблю і твою ніжність, ласкавість, лагідність, коли ти одним-однісіньким словом зігріваєш, мов сонцем, і підносиш над хмари та між зорі, і повертаєш до діяння, до життя, наснаго моя і мудрий вічний вчителю мій.

Світлоносна! Ти завжди вабиш, чаруєш, кличеш на теплі й могутні хвилі свої. І я, вірний і вічний юнга твій, пливу й пливу твоїми просторами і не

намилуюсь глибинами та безмежжям твоїм. Єдина печаль проймає. Що не вистачить життя мого, аби переплисти твій лексичний океан.

Бо ти є Вічність. Ти є Правда, Добро і Краса народу нашого. Тож такою і будь вічно, мово рідна! А з тобою будемо вічними і ми, діти твої, на розкішних і безкінечних берегах твоїх (*С. Плачинда*).

Лінгвістичне дослідження

► Проаналізуйте кілька словників (на вибір). Як у них відбиті норми літературної української мови?

Робота з текстом

► Прочитайте. Складіть план тексту.

Сучасна лексикологія розвивається за двома основними напрямками. Один — створення спеціалізованих словників, у яких би містилась інформація лише одного типу: наприклад, тільки про написання слова, тільки про його походження, тільки про способи його поєднання з іншими словами та ін. Інший напрям — створення комплексних словників, які б уміщували якомога більше відомостей про слово: не лише давали б тлумачення його значень, граматичні характеристики, правила вимови та написання, але й описували б його смислові зв'язки з іншими словами, особливості його використання в різних стилях, його словотворчі можливості.

Різноманітні типи словників розробляються залежно від того, для кого вони призначені. Так, наприклад, існують академічні словники, які містять найповнішу інформацію про слово, та навчальні, які мають на меті навчити людину, яка оволодіває мовою, правильно використовувати слово. Є словники, адресовані усім, розраховані на будь-якого читача (наприклад, «Тлумачний словник української мови»), та словники-довідники, призначені для людей певних професій (наприклад, «Словник наголосів для працівників радіо та телебачення»). Особливий тип складають словники для різних технічних, прикладних цілей: наприклад, для машинного перекладу та ін. (*З підручника*).

Дати відповіді на поставлені запитання:

Комунікативний практикум (викладачів і учнів)

- Що значать поняття норма, лексична норма?
- Як лексичні норми утверджуються в словниках української мови? Наведіть приклади.

- З якими словниками ви працюєте частіше?
- Що є мова для людини і як до неї слід ставитись? (*За текстом С. Плачинди*)
- Як уроки української мови сприяють підвищенню мовної культури молодій людини?

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.